

Wybrané regiony laténského osídlení v Čechách a jejich možný vztah ke zdrojům zlata

Diplomová práce

Bc. Adam Smola

posudek vedoucího práce

Diplomová práce Adama Smoly se zabývá dosud vesměs neprobádanými aspekty exploatace českých zlatých ložisek v době laténské. Především z důvodů komplikované realizace jakýchkoliv exaktních analýz je těžištěm práce zhodnocení prostorového vztahu mezi osídlením mladší doby železné a potenciálně exploatačních ložisek zlata. Prostorová analýza probíhá ve třech vybraných regionech s nejvyšším potenciálem těžby zlata v době laténské (Čáslavsko, Jílovsko a Příbramsko) a kde je tím pádem zvýšená pravděpodobnost získání přímého dokladu této těžby.

Cílem práce je (při absenci vlastních dat) vytvoření dvou chronologicky následných modelů získávání zlata a jeho distribučních sítí ve stupních LTC1-2 a LTC2-D, které odpovídají dvěma stupňům laténského mincovnictví a které také mají rozdílný charakter centrálních míst, které jsou hlavními recipienty získaného zlata. Závěrem práce je nastínění budoucího výzkumu, především z pohledu analytických metod a terénního výzkumu.

První kapitoly (1-4) představují obligátní úvod do problematiky (Význam zlata v době laténské; Poznávání možných vztahů mezi ložisky zlata a osídlením v době laténské; Určování provenience zlata; Formy laténského osídlení v oblastech výskytu zlata v Čechách), pojednané až nezvykle detailně a erudovaně. Diplomant zde hodnotí možnosti, resp. potenciální objem vytěženého zlata v době laténské (souvisí se závěrečným zhodnocením a modely), dále pak představuje moderní metody tzv. fingerprintingu, resp. určování provenience zlata pomocí geochemických a fyzikálních metod a dále také shrnuje metody terénní prospekce exploatačních areálů. V této části ani tak nevádí poněkud naddimenzovaný rozsah, kdy jednotlivé aspekty průzkumu exploatace zlata jsou pojednávány detailním a vyčerpávajícím způsobem.

Následná kapitola se věnuje podrobnému geologickému představení ložiskové situace zlata ve vybraných regionech s předpokládanou těžbou zlata a podrobnému zhodnocení zde doloženého laténského osídlení. Tato kapitola, v podstatě naplněná pouze faktografickými údaji, je nejrozsáhlejší částí práce, kde by jistě byl, především v archeologické části, prostor pro výrazné redukce jinak plynulého a čtivého textu. „Geologická“ část zahrnující i shrnutí poznání reliktní po historické exploataci zlata je však nezbytným východiskem pro vlastní analýzu a formulaci následných modelů a jejich, představených v kapitolách 6 - 9.

V kapitole 6 se hodnotí prostorový vztah exploatačních areálů a laténského osídlení. Diplomant zde vychází z předpokladu, že největší potenciál na využití mají deposity s co nejmenší vzdáleností od dokladů osídlení; diplomant zde konkrétně navrhuje 1.25 km: „Ta (hodnota) vychází z předpokladu, že zemědělsky využívaná půda se nenachází od sídliště dále než 1,25 km, aby bylo časově i energeticky výhodné ji obdělávat. Obdobný mechanismus by však mohl platit též na sídliště případných rýžovníků, protože se zde mění pouze způsob obživy, nikoliv časové a energetické nároky.“ Pokud vezmeme v úvahu např. teorii sídelních areálů, nebo prostorové modely výrobních (resp. exploatačních) areálů formulovaných N. Venclovou, můžeme o prezentované hodnotě jistě diskutovat. Text doprovázejí tabulky lokalit (orientaci čtenáře zde poněkud ztěžují lokality v tabulkách uvedené pod katalogovými čísly, ovšem bez odkazu na patřičný seznam) a mapové podklady k výskytům zlata a laténského osídlení. Diplomantovi se ideálním regionem z hlediska prostorové struktury i stavu poznání jeví Příbramsko, především k přítomnosti výrazných sídelních typů, kterými jsou viereckschanze a jejich přímé vazby na relikty historické těžby.

Analytickou stať doplňuje analýza 3 vzorků surového zlata z lokalit Stradonice, Závisti a Staré Hradisko.

Následně už diplomant, na základě poznatků učiněných v předešlých kapitolách, přistupuje k formulaci dvou modelů exploatace a distribuce zlata ve stupních LT C1-2 a LTC2-D, reprezentujících stupně A a B laténského mincovnictví. Modely se vztahují především k charakteru centrálních lokalit s potenciálem mincovní výroby a chemického složení konkrétních mincovních řad.

Autor v následném návrhu budoucího výzkumu apeluje na kombinaci systematické aplikace analytických metod a terénního průzkumu.

V práci je především nutné vyzdvihnout kvalitu zpracování a vlastní invenci autora, který formuluje vlastní hypotézy a definuje potenciální směry dalšího bádání. Především co se týče např. zhodnocení geologie a reliktní historické těžby zlata a metodologického přehledu, práce nabízí erudovaný vzhled do problematiky a nabízí nové informace. Nutné je také kladně hodnotit navrhované „modely“, stejně jako následnou diskuzi k jejich platnosti.

Vytknout práci se dá především tendence k natahování textu nadbytečnými informacemi (např. „Poznání Závisti“ či „Kontinuita osídlení“), které přímo nesouvisí s řešenou problematikou. Vlastní analytické kapitoly, byť více než adekvátně pojednané, působí v kontextu s úvodními naddimenzovanými kapitolami až nepatřičně zanedbatelně. Opomenutí měřítka na mapkách v kapitole 6 (Obr. 13-18), reprezentujících výseky z rozsáhlých mapových podkladů v přílohách, se dá omluvit (ad. výtka oponenta). V práci se také setkáme s drobnými chybami faktografického rázu (nepřesnosti v periodizačních stupních, „kolapsový horizont“), nebo přímá asociace ukládání depotů s „krizovými podmínkami“, ale nejedná se zpravidla o „chyby“ významné.

Styl vyjadřování je příjemný a stylistické schopnosti na vysoké úrovni. Práci jednoznačně doporučuji k obhajobě s výslednou známkou **výborně**.

V Praze 1. 9. 2017

Mgr. Alžběta Frank Danielisová, Ph.D.

